

Veredeld vee op Afrikaanse steppe

INTRO: Met hun hangende oren en hun forse bult op de rug zijn Brahmanen een apart veeras. Burnie Staal, met verre Nederlandse voorouders, is topfokker in Zuid-Afrika.

AUTEUR: Hans Siemes

TEKST:

De pickup-truck scheurt over het Zuid-Afrikaanse land. Burnie Staal wil zo veel mogelijk van zijn 2.000 hectare land en vooral van zijn vee laten zien. Hotsebotsend gaat het dwars door de weilanden heen. Tussen de bomen houdt zich een groep Brahmanen schuil tegen de zon. Met hun hangende oren en de forse bult op de rug lijken ze wat droefgeestig. Een stuk verderop bij de drinkbak staat een kudde zich te verdringen. Burnie springt uit zijn truck en holt naar de waterpomp. Deksel omhoog, de boel even rechttrekken en er stroomt weer water. Het vee zal hem dankbaar zijn, want bij 28 graden is water zeer welkom.

Het is toch al droog en heet geweest. Het mes snijdt aan twee kanten verkeerd. Het voer is duurder dan ooit. Dat jaagt de kosten op, maar vanwege die hoge kosten laten veehouders veel dieren slachten. Dat drukt weer de opbrengstprijzen. Voor de slacht liggen ze dit voorjaar op E470 tot E535 per dier, 20 procent lager dan in dezelfde periode vorig jaar. Burnie Staal merkt dat in zijn portemonnee. „Het is een slecht jaar. Er zullen boeren over de kop gaan.“ Zover komt het op zijn bedrijf niet, want hij heeft genoeg financiële buffer. Hij moet het niet alleen van de verkoop van vleesvee hebben. Stieren, vaarzen en embryo's vormen een belangrijke bron van inkomsten, maar ook die staan onder druk. Ze komen via veilen tot stand. In februari nog brachten vaarzen E1.070 op, terwijl beloftevolle stieren voor bedragen van E1.000 tot E2.415 van de hand gingen. „Bij de volgende veiling zullen de prijzen flink lager liggen“, voorspelt de Zuid-Afrikaanse veehouder.

Grijswitte dieren met bulten

De dieren ogen opmerkelijk in het Afrikaanse landschap, alsof ze er niet echt thuishoren. Brahmanen zijn pas 50 jaar in Zuid-Afrika, geïmporteerd uit Amerika, waar het ras in 1854 uit Indiaas vee is veredeld. Met hun bleke huid en grote vetbult kunnen ze uitstekend tegen de hoge temperaturen en hitte. Ook teken, een plaag voor de Zuid-Afrikaanse veehouderij, hebben weinig vat op de dieren. Ze kalven heel makkelijk af en ze zetten snel vlees aan met weinig voer. Enige nadeel: ze hebben temperament en zijn daardoor niet makkelijk hanteerbaar. Daarvan is op Kalkfontein niet zoveel te merken, hoewel ze wegstuiven als onbekenden in de buurt komen. Staal is in 1991 met het ras begonnen. Dankzij de aankoop van topmateriaal heeft het bedrijf zich ontwikkeld tot een van de toonaangevende fokbedrijven in Zuid-Afrika. Uit vijf veestapels van naam en faam haalde hij zijn dieren. Een prima basis gecombineerd met een dosis geluk zorgen voor de topkwaliteit die Kalkfontein nu kan leveren. „Via, via konden we voor een zacht prijsje - E100 - wat ouder Amerikaans sperma kopen. De stier bleek achteraf een geweldige topper te zijn. Toevallig hebben we daarmee nogal wat embryo's gewonnen. Dan maak je een grote stap vooruit. Geluk moet je hebben.“

Behalve aan Zuid-Afrikaanse veehouders levert het bedrijf inmiddels ook aan Australiërs, Namibiërs en Brazilianen.

Speciale ruimte voor ET

Het hek zit op slot. 'Kwarantyn, geen ingang' staat er in rode letters op. Het moet bezoekers buiten de deur houden uit een ruimte bij de stal, die speciaal is ingericht voor embryotransplantaties. Er gebeurt nu niets, maar meestal staan er koeien en dierenartsen. Ze zorgen voor 140 spoelingen per jaar, die per keer negen tot tien embryo's opleveren. Daarvan is bijna de helft bruikbaar. Kopers betalen op een veiling E400 tot E535 per embryo. Daarmee is de Zuid-Afrikaanse veehouder dik uit de kosten. Wat die kosten precies zijn wil hij niet kwijt. De prachtig aangelegde boerderij met fraaie tuin en zwembad geven aan dat er best wat geld overschiet. Voor de embryo's die nog net goed zijn, heeft Burnie Staal zelf draagmoeders in huis; kruisingen van allerlei soorten rassen. De veehouder

koopt ze goedkoop in. Ze hoeven alleen te 'draagmoederen'. De iets minder kwaliteit embryo's levert vaak nog een heel aardig bruikbaar kalf op voor weinig kosten.

In de wei lopen behalve de witgrijze Brahmanen ook roodbruine exemplaren. Dat is typisch Zuid-Afrikaans. Veehouders willen hoe dan ook vee met een roodbruine kleur. Daar zijn ze aan gehecht. Dat de dieren minder goed tegen de warmte kunnen en meer last hebben van teken en ziekten, nemen de veehouders op de koop toe.

Het personeel drijft het vee bijeen. Sinds de machtswisseling in Zuid-Afrika in 1994 is het anders geworden, vertelt Staal. Er is meer afstand. „Als klein kind speelde ik gewoon met mijn zwarte leeftijdsgenootjes. Met mijn kinderen gebeurt dat niet meer.” Diefstal van vee, bedreiging tot zelfs moord van boeren zijn aan de orde van de dag. Samen met andere boeren uit de buurt heeft Burnie Staal een gezamenlijke bewakingsdienst. „Het is jammer, maar nodig.” Of het allemaal goed gaat komen? De veehouder weet het niet. „We moeten hier toch samen kunnen leven. We hebben een prachtig land.”

Kader bij artikel:

Profiel

Naam: Burnie Staal (41).

Woonplaats: Kroonstad in Zuid-Afrika.

Bedrijf: Samen met zijn vader en broer Dennis heeft Burnie Staal een vleesveebedrijf en een fokkerij van Brahmanen. Op 2.000 hectare (à E240) houden ze 640 volwassen fokdieren inclusief kalveren en afhankelijk van het seizoen 600 tot 800 stuks vleesvee. Bij het laatste gaat het om het donkerbruine vleesras Beefmasters en kruisingen van Beefmasters met Brahmanen. Ze zijn bestemd voor de mesterij. Het veebedrijf beschikt verder over een kleine slachterij in Kroonstad en een wildreservaat. Er zijn inclusief de slachterij zo'n 30 personeelsleden.

Aanleiding voor de reportage: Brahmanen behoren tot de top van vleesveerassen in Zuid-Afrika. Staal is een van de topfokkers in dat land.

Bijschrift figuren:

Brahmanen: het opvallende ras met zijn witgrijze kleur en vetbult is een van de belangrijkste vleesveerassen in Zuid Afrika.

Bos Blanco 472, de 8-jarige stier is een van de toppers op boerderij Kalkfontein. De kolos weegt 920 kilo.

Roodbruine Brahmanen om tegemoet te komen aan de wens van de Zuid-Afrikaans boer. Die wil maar één kleur: roodbruin.